

ՏԱԽՆԵՐՈՒՄ ՏԱՐԻ

ՄԱՅԿ

Տարեկան դիմ 10 բուրջ, կես տարվան 6 բուրջ:
Ուսանողի նամակները 5 կողմերով:

Թիֆլիսում գրված են միմյանց նորագործություն մեջ:

Ստորագրողացիք զիմեմ են ուղղակի
Tiflis. Редакция «Маяк»

Ստորագրողներու անց է տանառան 10—2 ժամ
(Երեւոյ գրքովը կը տես որդերը):

Կողմնորոշման քիւն ընտելան է ամեն լիզուր:

Ստորագրողներու խմբակը զանազան է:
Խորհրդակցութեան 2 կողմ:

ԲՈՎԱԼՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Թիֆլիսի հնագիտական ժողովը Թիֆլիսի գիտական յիսունամեայ յօդակները Նախկին խմբակները Ներքին լուսերը—ԱՐՏԱՐԱՐՆԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Լայպցիգի լուսերը—Վերամշակու ճարտարա Նախկին Թիֆլիսի լուսերը—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. —ՈՒՍՏԱՐԱՐՆԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. —ՖԵԼԵՆՏԻՆ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՆԵՐՔԻՆՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Թիֆլիսի հնագիտական ժողովը Նիստերը լիտում են ուսանողին լիզուրով, լայն սեպտեմբերի 12-ին, շարժվել օր, նշանակված էր արտակարգ նիստ օտար գիտականների համար, գերմաներեն և ֆրանսերեն լիզուրով Նիստին պէտք է նախագահէր աշխարհահայտնաբերող պրոֆէսոր Վերիսովի Կաշիլիճը լի էր բազմությունները երբ Վերիսով մտաւ. դասլիճը և մտնողը նախագահական սեղանին, հասարակութիւնը ներսն ողջունելով անդիմադրելի ծախսահարուստութեան Գ. Վերիսով, փոքր ինչ գրած վառ ձայնով շնորհակալութիւն յայտնելով հասարակութեան սիրտը ընդունելութեան համար (կրկին ծախսահարուստութեան) և այնուհետև արտասանելով ձեռք, որի մէջ յայտնելով իմ մինչև վերջին ժամանակները կովկասը համարվում էր օտարների համար անհրաժեշտ իր հետադարձութեան և վերանորոգելի պատճառով լայն առաստաղ կառուցելով իրենց իմաստը խաղաղացնել այդ երկրի և մասնակի անկ նրան զարգացնելով իրենց համար Մինչև վերջին ժամ:

ՖԵԼԵՆՏԻՆ

Վաղուց էր Վախանի (Վախի) մէջ չէր երևցած, երկար ժամանակ գրեթէ արհամարհ էր, այս անգամ դուրս հանել, կարծես թէ Վախանի պոլի նման դրան էր ստատում, այսօր անաստիկ ինքն էր երևան եկաւ. Վախանի հայտնում էր, գաղափար անցել ման էր եկել հայ պատերազմ, լայն շատ հայեր նրան չեն սիրում, որովհետև նա ամեն տեսակ կրօնի պատահանող հայերին առանց խորթութեան հաւատարմապէս համակրում է, իսկ անմեղ կարծիքով ճշմարիտ հայաստանը մի միայն լուսաւորականներին պէտք է սիրել, ուստի իր ասում են թէ այս համոզման սխալ կամ ուղիղ լինելը հայկական հայեր լուծուող միայն կարող է որոշել ինչ երկար բարակ բաներ... արքան կնճռուտ և արտասովոր խնդրիկներ անպակաս են հայերի գլխին... զիբը գնդու ի վերայ մեղացաւ:

Իրան էլ հայաստան է, լայն նա որքան ցանկանում է հայերին մտնուող, կարծես շար բախտը սիրան նրան հնազանդում է և Տիֆլիսի մտնողներն Մի քանի տարի առաջ Թիֆլիսի կամ էր երկու նպատակաւ, առաջինը հայերի կնոջն էր կարծում, որ քաղաքում հայերի հետ էր միայն ապրելու բարեկամութեան առիթը ձեռքը, իսկ փախչողները համար, երկրորդ անտեսական մարդ գոտարաւ համար, այս վերջինը չէր լայնացնել, որպէսզի արքան չէ կարելի առանց հայերին դիմաւորել հայ եւ անկող, այդքան դժուար էր Կրօնին համար արդի անտեսակ զիբ մի գաղափար ունենալու. Ալլան ինքը Վլէշտ է, զիբը:

մանակները եւրոպական գիտութիւնը հաւատարմով Բլումբախի վկայութեամբ, համարում էր կովկասը գիտ և չէր հետադարձվում և հարուստ աղբիւր անտեսողութեան ուսումնասիրութեան համար. Կրօնական լիզուր և եւրոպացիների հայկացքը այդ էր կրկին փոխել. կովկասն աղբիւր այլ ևս չեն ներկայացնում առաջին հետաքրքրութիւնը անտեսողութեան համար, քանի որ շատ կասկածելի է թէ կովկասում և Անգլիոյում լինել մի օր և է գիտ մարդը, անխառն ցեղ, որ կարելի էր ընդունել որպէս արդիւր մարդկային ծագման ուսումնասիրութեան համար: Ի հարկէ անտեսողութեան մեկնի, առանց լիզուր գիտութեան, որ նրա քրոջ-գիտութեան է, ոչինչ չէ կարող հաստատապէս ստել և սպասում է որ այդ վերջինը զայն նրան օգնի իր հետադարձութիւնների մէջ: Մինչև փոփոխութեան պայտեղ ոչ թէ ուսուցանելու, այլ ուսանելու համար: Եւ այն ժամանակ այդ ուսումնասիրութիւնը պտղատու էր լինելի, երբ ամեն հնութիւնների լայն աշխարհը իր տեսնել, երբ երկրի մէջ լայն, քաղաքային ասպարէզ էր բացվել գիտութեանը, ամեն տեսակ ուսումնասիրութիւններին Եւ այդ էր կատարվել ոչ թէ միայն յօդուտ այդ երկրի, բայց և յօդուտ ընդհանուր մարդկութեան:

Ուրիշների գեկուցումներից յիշող գերմանացի գիտականը յայտնել հետեւեալ մտքերը իր գեկուցման մէջ կովկասեան անտեսողութեան մասին: Նա հարկաւոր համարել յիշեցնել հասարակութեանը որ ժամանակի պակասութիւնը չէր ներկայ նրան հիմնադրապէս:

որ այնպէս բերաւ որ ազգային գործերով պատկառի, տակաւին ինքն անգամ Տիֆլիսից արագ չէր գիտել ինչ տեսակ քան շինելու, այսու հանդիման խառնում է թէ արքան քաղցր է եղել ազգային գործերի գրառմանը, մարդ հայ ուսուցող անգամ... ժամանակ չունի: Այս առաւել իմ ճշմարտութիւն է, ամենից համար թափանցելի չէ, միմայն ազգային եղողները կարող են հասկանալ:

Ազգային առաջը, միայն եկաւ. անցեալ օր բարեկամներն մէկը առում էր թէ քերականութեան կանոնով մեր ազգայնորդները երբ գրաւ կարգի կարելի է բաժանել: Առաջինը ներքուքանակ ազգային, որ կատարեալ անմեղաբացութեամբ ամեն քան յօդուտ ազգային էր գտել (այս անգամը հազուադէպ է), երկրորդ կատարական անգամը, որ ազգային փոքրով էր կերակրվել (Այսին շատ էր գտնվել). երրորդ՝ չէր պաշտօնը, որ միայն իր փոքր կտակ էր ոչ մի բանի չէր խառնուրդ (այս անտեսակ ամեն տեղ կայ): Իսկ զուրկ այն տեսակ ազգայնորդներին, որոնք խառնուրդէ շատ ուրիշ բանի չեն ծառայել, և օրինակներ արած բանին, ամեն 20 տարի առաջ մտանել կնքա կանոն, որպէս՝ կարելի է անկանոն քան անտեսանել (այս տեսակից էլ Թիֆլիսի մի քանի հասարակ էր գտնվել):

Վերջնապէս 14½ հայ կայ. ընկերացող էր գործնապէս թէ կէս հայը ինչ է նշանակում: Ոչ անգամ կէս, այլ բաւարար հայ անգամ կայ, զոր օրինակ, մարդերը ընդուն ճանաչող մի հայ իրականական հայուղ մարդը հայ է, ինչը հայ վերջինը հայերին չիմացողը կէս հայ է, իսկ հայը հայ, մարդը գերմանացի և ինքը մի բան հայերին չէր գիտնուել գտաւ, որ ազգի պատկանելին անգամ չէր գիտնուել: Եւ իսկ լայն շատ անկող, կործան:

ուսումնասիրելու կովկասը: կովկասը մեծ նշանակութիւն ունի արեւմտեան աշխարհի համար: Յիշեց Բաշկիր անունը, որ Մեղիսի մէջ ընդ գանձեր լայն արաւ: Մեր երկրի քերականութեան միջև երբեք հարց է առաջարկում իրան եւրոպացին, կամ կովկասը կել է եւրոպական ընտանիքի օրորող, չէրա ծագման արդիւր, կամ անցողական ծառայաւոր ազգիկի համար, կամ վերջապէս արդիւր ազգիկի միեւնոյց մէջ յարակցութեան իրենցիկ համար: Վրասականի կործանով կովկասը կել է մի անցողական ծառայաւոր արեւմտեան ցեղին պատկանող ազգիկի համար: Երկրի քարակղի վրա միայն մի անցողական հայեացք գցելով, մարդ համարում է, որքան յարմար էր կովկասի զրկը ազգիկի թափառման համար: Բայց ի հարկէ զիմուտ է կարծել որ ազգիկը անցնում էր կովկասեան սարկով, որոնց անցքերի վերջը շատ բարձր է վայրենի ազգիկը իրան կանանցով ու երկնանկով, իրանց ունեցած շունչեցածով, զիմուտ թէ կարող էր հազարներով անցնել կովկասեան սարկի վրայով: Հասանալի է որ այդ շարժումը կատարվում էր կատարվում էր Կատարի ծովի ափերով: Վրասականը կասկած է յայտնել որ առաջին մարդը կովկասում ծնված լինելու: Այդ ճշմարտութիւնը ապացուցանելու համար հարկաւոր էր կովկասեան ազգիկի մէջ գտնել մի սկզբնական ցեղ, որ ներկայացնել մի մարդու, անխառն տկար լայն այդ տեսակ տկար չէր կայ մեր երկրում: Բլումբախի կարծում էր որ վրացիներին են այն սկզբնական, մարդու ցեղը, որին լիզմանուտ էր կրկնում ուսումնասիրելով, կարելի էր ընդունել որպէս մարդկութեան նախադաս, իսկ բոլոր

միւս ազգիկներ որպէս երկրորդական ազգիկ: Բայց այժմ կարելի է ստել արդէն որ Բլումբախի կարծիքը սխալ է և առհասարակ կասկածելի է որ կովկասում լինի մի մարդու, անխառն ցեղ, որին կարելի էր մարդկութեան նախադաս ընդունել: Վրացիներից լայն զիմուտ լինելու ուշադրութիւնը կարծիքը սարկին, նա համարվել որ նրանք էլ գերմանական ցեղից տարբեր են, այդ ցեղի ծագումը չեն, թէ զաւարթների կազմակերպութեան են իշխողներ կողմից: Նա նկատել երկու օրոշ ցեղեր սարկի մէջ. միւր ամբողջ, անյայտ ծագումից է, միւսը տիրող, իշխանական գաղափարով, ինչպէս իրան էր խոտովանվում են, շայտառանց գաղթականներն են իշխանական ցեղերը կրում են իմ պատու անուն, որ իսկապէս հայոց թաղաւոր, թաղկոր բառ է: Նշել իսկ սարկի գաղափարի շափոնները ցոյց տուցին, որ այդ ցեղի անգամները գաղափարներ միմեանց տարբեր են:

Լիսիսային կովկասում գտնված հնութիւնների ընտանիքները հետազոտելով, պրոֆէսոր Վերիսով այն կղզակառութեան է գտնել, որ փորձանքից գտնված այդ հնութիւնները ցոյց են տալիս որ քաղաքակրթութիւնը այդ երկրում սեփական էր, այլ ընդամենը երբեք տեղից: Բայց որտեղից, հիմաւոր թէ հարուստ, պրոֆէսոր հակում է այն կարծիքի թէ հիմաւոր է:

Վերիսով վերջացրել էր խօսքը ասելով որ թէ ազգային հետազոտողները իր եւթ թաղու իրենցինքն հակառակը չէր ցոյց

տալիւրը պաշտում են, այս մասին է ոչ մի ազգ չէ կարող արանց հետ մըրել: Եթէ կեղծութեան մի աշխարհաշինող լայնի, առաջ էր լինել առաջին ոսկի մրցանակ տալողները: Այժմ գտնվում են Աւստրիա, Սլոնիա և Ամերիկա, քան երկրագործութեան և արտադր. հետադարձ չեն, այլ լայն վաճառականութեան:

1878-ին լայն փառքով Վերիսային այն հետազոտողի գաղափարով հրեաներին, որոնք գիտարական և բազմաթիւ պաշտանականներ ամերիկաները չէին գտնվում իրենց մէջ մեծ հանձնար ունեւ: այս եղանակը մի տեսակ զարհուրելի վաճառականութեան է, 300 անգամ, ինչը պաշտանական տարիներով տեսական չէր զրկվում էր միայն փոխառն: Տիֆլիսի համար կաշտար ասան պարտքերը անորոշապէս ապագային, մինչև չեան գերի էր հրեային, բաւական է մի անգամ արտա ճանքը ընկնել:

Ամբողջ Արտազայի թէ զիւրանաւան և թէ զբաւարանաւան ժողովրդից ուշադրութիւնը շափաղանց դրամով, աշխարհ անմեղ քրտար անտեղանց ծագումը: Առաջարկները առիթ գտան ամեն տեսակ գիտական գաղափարներ և իրաւարանական գիտար անկող: Մէկը ասում է թէ առաջին անգամ երեցած գիտաւորի պոլի երկայնութիւնը 2 միլիարդ 17 միլիոն միլիարդ է, միւր մէկ միլիոն միլիարդ պակաս է զգուշում: Մի օրիշ անտաղարաւ կուտակ է գտնում: Մի օրիշ գիտաւորներին պոլիկոր բանը քաղաքում են, առանց պոլիկոր և զրկվել մի քան զարմ հանկուտ: Վաղե հաստատում են թէ (4 զար առաջ կկամ մի երեկելի

Այսքան քաղաքական համայնությունների շարքում
 ինչ կը լինէր, եթէ կայսերք ամենափոքրիկ մի
 համայնոյր եւ հայկական հարցի առթիւ նուիրէին:
 Կըոօ